

HE LLEGIT
NO SÉ ON

EVA
PIQUER

Reconstruir els ponts de la veritat

¿Preferim la versió dels fets més ajustada a la realitat o la que més concorda amb allò que voldríem creure que va passar?

No sé si faig bé dedicant espai a un llibre que potser hauria d'ignorar

Potser mai havia estat tan a prop de l'autocensura com a l'hora d'escriure quatre ratlles sobre l'autobiografia de Woody Allen, ja publicada per Alianza en castellà i pendent de sortir en català a la mateixa editorial. La qüestió és que he rebut el llibre, l'he llegit mig sentint-me culpable d'estar-lo llegint i ara en parlo mig sentint-me culpable d'estar-ne parlant. Perquè el volum dedica una proporció important de pàgines a exposar la versió de l'autor sobre el suposat abús sexual que va cometre contra la seva filla Dylan. I és cert que ni tu ni jo no sabem, no podem saber, si aquell abús es va produir de veritat. Però llegir les memòries del cineasta implica entrar en el seu discurs, que està prou ben travat, potser perquè és un bon explicador d'històries o potser perquè s'ajusta en bona mesura als fets reals.

Es a dir: llegir *A propósito de nada* sembla que sigui fer el joc a Woody Allen i, doncs, menystenir les acusacions de la seva filla adoptiva. I passa que, per defecte, sempre em sento més còmoda donant crèdit a la possible víctima que al possible abusador. Passa també que aquí el tercer personatge en discòrdia, l'actriu Mia Farrow, té una dimensió pública, i que la hipòtesi que fos ella (una dona no gaire equilibrada, per dir-ho suaument) qui manipulés la filla fins a fer-li creure que havia existit un abús inexistient sona força versemblant. Però, en qualsevol cas, hi ha una víctima clara: una nena que va ser maltractada o bé pel pare o bé per la mare.

Un debat recurrent i atapeït de llocs comuns és si hem de separar l'obra de l'artista, o si som capaços de fer-ho. Però pel que fa a aquestes memòries, no estem discutint si val la pena mirar una pel·lícula de Woody Allen, sinó si fem ben fet endinsant-nos en el relat exculpatori d'algú que ha estat acusat d'un delicte sexual (un delicte, aclarim-ho, que no s'ha provat mai). Si fem ben fet parlant públicament d'un llibre que, per molt que el llegim amb esperit crític, és més que probable que ens acabi reforçant la idea que Allen és innocent, perquè tot fa suposar que l'autor serà un bon advocat defensor de si mateix. No en tinc la resposta, confesso que no sé si hauria d'evitar parlar-ne; però sí que tinc la sensació, gairebé el convenciment, que qualsevol cosa que escrigui sobre *A propósito de nada* –malgrat l'evident interès periodístic de l'autobi-

ografia– podrà ser utilitzada en contra meva. I d'aquí l'autocensura, d'aquí el meu sí-però-no, d'aquí aquest intent matusser d'esquivar el judici d'opinió.

Cada cop més gent confia en afirmacions que semblen certes

“El món s'està acostumant a la mentida”, afirma Norbert Bilbeny, catedràtic d'ètica, en el llibre *Filosofia per sortir de casa*, publicat per Columna el maig del 2019. Ara que hem hagut de confinar-nos com mai abans entre quatre parets, resulta curiosa la reivindicació que fa l'autor de la filosofia com “una activitat que exigeix sortir de casa” i que es basa en “observar el món des d'una certa itinerància i una bona dosi d'inquietud”.

La idea de veritat, diu Bilbeny, ha deixat de tenir la preeminència que havia tingut. “Per a alguns, la veritat és un concepte prescindible. Però igual com ocorre avui amb els ateu, que són els qui més parlen de Déu, passa també amb els qui rebutgen la idea de veritat: són els més preocupats pels errors del pensament i per les creences falses”.

Després d'una guerra, el que més costa reconstruir no són les cases, sinó els ponts de la veritat. Dins les bombolles de les xarxes socials, cada cop hi ha més persones disposades a confiar en afirmacions que semblen certes sense ser-ho. “Molta gent no vol saber la veritat, sinó que li donin la raó o almenys la informació que més li ve de gust sentir”, apunta Bilbeny. Ens conformem amb un succedani, amb una il·lusió, amb aquell (tristíssim) digues-que-m'estimes-encara-que-sigui-mentida. ❖

MINÚCIES
JORDI LLOVET

Vox i la ira

Aquesta és la descripció de l'home irat que trobem al llibre *De la ira*, II, 35, de Sèneca: “Com l'aspecte dels enemics o de les bèsties feres sanglotants o caminants a la matança; com els monstres infernals, que els poetes imaginaren, cenyits de serpents i respirant flames; com les fúries més horribles de l'infern quan surten a moure guerra, esqueixar els pobles en discòrdies i dilacerar-ne la pau; tal ens hem de figurar la ira, flamejant d'ulls, sibilant, mugint, gement, cruixint de dents i fent altres sorolls més odiosos, brandant les armes amb totes dues mans... tortuosa en els passos, envoltada en el núvol de sa pròpia calitja, corrent sense parar, devastadora, foragitant, colpida per l'odi de tothom...” (traducció de Carles Cardó, Fundació Bernat Metge).

Així veiem els amics de Vox, potser també del PP, del barri madrileny de Salamanca, sortint al carrer per fer tot el mal possible –com si no n'hi hagués prou– a un govern que, possiblement, ha fet el que ha pogut i, també possiblement, ha pogut més que no haurien pogut altres governs possibles. I no hi ha qui els aturi, guardats per una democràcia que no és perfecta però que és molt millor que el règim que ells desitjarien: nostàlgics irats, descontents de tot, potser també d'una vida regalada que ara té molt menys valor que en temps de bonança, perquè la malaltia i la mort agafa tothom, un dia o altre. També ho diu Sèneca: “Res no alimenta més la ira que un luxe immoderat”.

El govern actual hauria de pensar el mateix que proposa Sèneca com a remei contra la ira dels aïrats: “Ens poden perjudicar, com el ferro o la pedra, però no ens poden fer ofensa”. I el de Còrdova hi afegia un remei contra aquestes manifestacions colèriques: “El millor remei de la ira és la dilació. De bell principi demana-li, no que perdoni, sinó que judiqui: les seves primeres escomeses són fortes, però si espera, s'apacurarà”. Doncs això, paciència.

No ens ha d'estranyar que aquests cafres rebentín l'educació pública, perquè, essent com és la del poble (*demos*), és també la més democràtica, encara que no rutlli tan bé com desitjariem. També ho diu Sèneca: “Molt profitós serà als infants de rebre una sana educació; però llur direcció és difícil, car hem de procurar ensems no alimentar-los la ira, ni atordir llur natural”. Comesa difícil, sens dubte, però adreçada a convertir un país en una societat, com deia Josep Carner, de “bones gents plegades”. ❖

AIXÒ NO CAL DIR-HO

Edicions Vértice com a xicoira

JAVIER
PÉREZ
ANDÚJAR

No sé quants tipus de lectors de la Marvel hi ha. Jo soc dels que es van iniciar amb les edicions de Vértice. Eren absolutament deplorables. I una meravella. Desgraciaven l'original amb tota mena de retocs, però també a casa li dèiem cafè al malt i a la xicoira, encara que sabíem el que preniem. Bé, llavors jo no en tenia ni idea. Em pensava que el cafè era això que preniem i que els còmics de superherois eren a la resta del món igual que els que jo llegia. La cultura és un sistema de decepcions. Quan van fer *El falco maltès* a la tele vaig relacionar-la més aviat amb visites que portaven galetes (tota la meva infantesa és una serralada de genolls de dones que preniem succedanis de cafè amb galetes napolitanes i també de coco, les meves preferides; en aquella època els genolls eren molt impor-

tants, ja que la gent s'empassava mitja missa de genolls, i també agenollat era com havies de fregar el terra, i aquella esclavitut de banc d'església i de lleixiu es quedava enganxada als genolls d'aquestes dones, i això era el que jo veia quan aixecava el cap dels tebeos).

Però el que resultava fascinant, el millor que hi havia, no eren els genolls sinó els llibrets de Vértice, perquè estaven tocats amb el vertigen de la superficialitat. A la coberta hi era tot. Amb portades així, no calia llegir res més. La cultura popular està feta d'impressions que arriben violentament. Un títol és millor que tota una novel·la sencera, i d'això es tracta. El cartell d'una pel·lícula fa somiar més, resulta més evo-

cador, que la pel·lícula sencera. Una coberta de llibre que no diu res en concret parla amb totes les veus que un té a la memòria. El mínim comú denominador de la cultura popular és la promesa, l'esperança garantida. I com que existeixen totes dues, la gent continua aguantant. ¿És que llegir tebeos i novel·letes de l'Oest, de l'FBI o de vampirs equival a vendre fum o, més aviat, a comprar-lo? I jo encara diria més, ¿el fum de la cultura popular és el malt o la xicoira del fum polític? Potser és a l'inrevés. Al costat de Dan Defensor (perdoneu-me per la nomenclatura obsoleta), la política és xicoira sense gra. Cap titular, cap eslogan, cap promesa tenen la veritat de qualsevol pel·lícula de sèrie B. ❖

